

31 LIEPOS

1888 M.

LIEUWISZKASIS

No. 18.

BALSAS.

Lietuwiszkas Balsas iszeina 3syk
ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu. o Auro-
poje 3 dorėlai. Atskiras numeris 5 c.

Už colį apgarsinimu ant metu 10 do-
rėlu, o wieng sykį garsinant 20 centu
už kožną eiturę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS,
SHENANDOAH Pa.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZYNIS**
WARSONUS, PIANO IR GRABUS
pas **WILLIAMS & BROS,**
13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIEUWIU SANDARBYSTOS KROMAS
parduoda geriausins taworus už pigiausią prekę. Nėkur
pigiaus neparduoda miłtu ruginiu ir kwietiniu, mėsos,
miłto, kawos, deszru, krakmolu, tabako, rezinku, agurku,
stiklu, torėlku darbinu diapann ir tt. Eikite ir pirkkite
wisę sadarbystos krome! Imokantis lietuwis už akciję \$ 10
stojasi sąwaldytojn kromo. Nepamirskite wietą!
E. CENTRE UL., arti Lehigh Valley geležinkeldwario.
SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITĖNUOSE

yra agentu L. Balso del Lietuwos. Už tai užmarėnai, no-
rėdami gauti Balsę ir kningas, kreipkitėsi prie jo, raszy-
dami po adresu: M. Jankus, Bitėnai. p. Lumpėnai, Ost-
preussen.

J. H. POMEROY,

ADWOKATAS,

SHENANDOAH PA. Office: namuose Beddallo.

Insteigta 1876 m.

AGENTURA PIRKIMO NAMU, SAUGO-
NES NO UGNIES IR KOLLEKTAWONES

C. W. DENGLER,
115 N. MAIN ST. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU
(PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu „candies”
galima gauti labai pigiai pas mane, ateikite!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAA.

A. Abramaitis & H. Bubelis,

Drapanas darome ant apstelawimo isz materijos naujai
sz pabrinko iszėjusios, taip-gi parduodame wirszutinius ir
apatinius marszkininius, skrybėles, kalnėrius, petneszās,
skepetaites szilkinės ir lininės, pokaklinius paraiszczius, ir
penziakas. Ateikite, brolai, pas mus pirkti!

136 N. MAIN ST.

Netoli no Coal St. SHENANDOAH PA.

LIETUVIŲ RASZTAI IR RASZTININKAI XIX SZIMTMETYJE.

3. Labai swarbiu vyrų, nors apie jo gyvenimą ir veikalus nedang ezion galime žiniu paduoti, dėl Lietuvos buvo *Ludovikas Jonas Rėza*, pilozopijos ir teologijos daktaras, dievo mokslu propesorius ir lietuviszkos seminarijos direktorius prie Karalaucziaus universitėto; per ilgus metus jis surinko lietuviszku dainu daugybę, isz kuriu tiktai iszskirtasias 85 iszspausdino lietuviszškai su wokiszku perguldymu Karalauczinje 1825 m. Ta yra pirmoji liet. dainu kninga su kelomis pridėtomis gaidomis. Szita kningutė nukreipė akis wokiszku apszwiestunu ant lauku lietuviszkosios dainystės, ir jie ėmė teirantiesi apie lietuwiu žmonių dainas. Dainu prieszakyje yra patalpintas lietuviszkos dainystės iszguldymas. Pridrikis Kurszatis, budamas lietuviszkos lektoriumi ir liet. seminarijos prie universitėto Karalauczinje rėdytoju, 1843 m. antru atwėju iszspausdino tą kningutę Berlyne. Neiszspausdintosios-gi Rėzos rėnkiaus dainos tapė sudėtos paslėptyniu arkywe Karalauczinje. 1824 m. Rėza iszlawė kningutę po antraszu: „Aisopas arba Pasakos“ Karalauczinje. Tilžeje-gi 1824 m. tapė atspausta „Biblija, tai esti: wisas szwentas rasztas seno ir naujo testamento“, tai yra taip wokiecziu wādinama Rhesascho Bibel. Jau anksciaus, nės 1816 m. tapė atspausstas Karalauczinje jo weikalas 'Geschichte der lit. Bibel', kaipo papildymas tikejimiszkos istorijos sziauriniu tautu. O „Presbyterologija“, Rėzos suraszta ir spaudinta 1834 m. Karalauczinje, yra swarbi dėl bažnytinės istorijos Prusu Lietuwos. Rėza, regisi, pirmas ir Duonelauczio weikalus iszrowė isz nežinės ir juos pasiuntė i platuji szwieta. Tuomi tarpu mums truksta žiniu apie kitus Rėzos wekalus, wienok gana jau ir paminėtuju yra, idant kožnas pamatytu, jog tas vyras triswė dėl lietuwininku szvietimo ir dwasiszko ju gawinimo. Rėza mirė 1840 m., o kaip kiti raszo, 1843 m.

4. *Simanas Stanewyczius*, kaip tuli pasakoja, mirė pirm 1831 m., nors kiti twirtina ji dar gywā buvus aplink 1846 m. Palaidotas jis yra Ludawerhose, kapuose sawo gimnės. Raseiniu paw. Jis buwō kuningu ir rektoriu dwasiszkos seminarijos Warniuose, o taip-gi per nekuri laiką jis buwō propesoriumi prie Wilnians universitėto. Sawo laike jis buwō gusus musu tėwynininkas. 1829 m. Wilniuje jis atspausdino „Dainas Žiamaičiu, surinktas ir iszduotas per Simanā Stanewycziu, *mokslininkā literaturos ir gražiuju prityrimu*“. Czion patilpo isz wisu 30 dainu, kurios geriaus esancijos sutaisytos ir sutalpintos negu pas Rėzā. Stanewyczius surinko dainas no žmonių tarp Widuklės ir Arzwilko, Raseiniu paw. Jis taip-gi iszlawė Wilniuje 1823 m. „Istorijā Szwentā“ su mažu ant galō tos kningelės žodynū lietuviszškai lenkiszku. Gedimainaičiuose, Szweksznos parapijoje, Kauno rēl., yra žodynas, Stanewycziaus raoka rasztytas sulyg litara K, o gramatika sulyg skaitliniu; werta butu tą liekanā atjieszkoti! Jis paraszė dainā 'Aitwaras'; jo allėgoriszkos eilės 'Arklys ir Meszka' ezion yra perspaudinamos:

Kur Newėza no amžiu pro Raudonā Dwarā
Grynā wandeni sawo i Niamunā waro,
Tena, kad wasarwidėiu saulelė tekėjo,
Juokės kalnai ir bangos kaip auksas žybėjo, —
Ganėsi arklelis po žolynā žalā,
Minėjo wargus sawo ir sunkiā newalę:
„Kaip wakar wisā dienā mėszlus jis wežiojo,
Kaip naktyj mažai ėdė ir mažai miegojo.
Sztai ir dabar wēl wargas: — wos tik rasa krinta,

[Kaip tai saldū miegoti, kada diena szwinta]
O jau wēl reik kelti ir prie darbo stoti,
Ir wēl ratus kaip wakar per dienā wežioti".
Kad taip arklys dumojo wasarwidžio rytā,
Staigu jis ten iszwydo daigtā nematytā:
Walkiodama retėži po žalus žolynus
Wakszciojo skardais kalnū meszka po lazdynus;
Paszoko nusigandęs žirgelis bėrasis:
„Nebijok, tarė meszka, nėks pikto nerasis!
Tėwai musu no amžiu sūdoroj gyweno,
Drauge gime ir augo ir drauge paseno,
Sztai ir dabar wienokia mus laimė sutiko!
Man retėžis ant kaklo, taw paneziai pas'liko!"

Stanewycziaus paweikslas ėšqš bute Stanewycziū W. dukleje; ar kas negalėtu ji dėl L. Balso, nors nutraukime pagaminti? Balinskis ir Lipinskis kningoje 'Starożytna Polska', t. III l. 504 raszo: „Ponni Stanewycziui, kuris lygiai gerai moka lietuviszkā ir lenkiszkā kalbā, mės kalbėsime kuomi swarbiausias žinias ir pauszkinimus, pridėrinėzius Žiamaitijai, kurias mums pridawė su retai kitur randamu ir kuomi karszcziusiu noru ant kožno mūsū užpraszyimo, už lā ir sudedame jam priesz wisus padėkwonę..."

4. *Juwzas Rupeika* 1823 m. Wilniuje iszspausdino kningutę po antraszu: 'Jonas isz Swysloczės kromininkas; wadrowojas'. Apie gyvenimą ir kitas darbus Rupeikos joku žiniu neturime. Wėlesniame laike, 1842 m., sutrumpinime pawidale tas rasztelis iszėjo po warlū 'Jonas Iszmiszkeczius', kurio sutaisytoju 'Auszra' 1886 m. No. 2. stato J. Katku, nors tojo darbā 'zauniai sudawadyjės Juras Wanelis'.

5. Wienu tarp didžiausiu kilties vyrų musu kraszte buwō *SIMANAS DAUKANTAS*, ans 'nenuoalsus ir spartus darbininkas, kaip L. Geitler sako, ant tos sawo neartos ir neindirbtos gentiszkos dirwos'. Daukantas gimė isz bajoru 28 d. spalū 1793 m. Kiwiluose, Iliuku parapijoje, Telšiu paw. Paaugėjęs jis lankė mokslainę Kalwarijoje. Potaw su 10 rublu kieszėje, peszczias, jis wyko i Wilnū i istojęs i universitėtā atsidawė istoriszkiems mokslams, u universitėtā pabaigęs igyjo titulā Magystro Pilozopijos. Dar universitete budamas jis ryžosi dirbti dėl gero lietuviszko žmonies, ji szwiesdamas. Jis wāžinėjo i užrubetę aplankė Wokietijā, Prancuzijā ir Anglijā riukdamas medegį dėl istorijos musu tautos. No 1825 m. jis dirbo Rygoje kaipo tulkas ir urėdininkas kancelarijoje karės gubernatoriūs. 1834 m. jis nuwyko i Petrapilę ir isigawęs prie Lietuwiszkos Metrikos turėjo nesyki už kelis urėdininkus paw wienas atidirbti bergždiuq darbā. Toje tarnystėje Daukantas igyjo titulā „tikro walstijos dumezians" Petropilėje gywendamas Daukantas apgarsino daugybę kningneziu, kurias ezion paminėšime bent užraszais ju pamecziai. 1830 m. jis apgarsino 'Prasmā lotynu kalbos'; i kelis metus wėlaus, 1842 m. paraszė 'Abėcėlā lietuwiu kalbėnu ir žiamaičiu kalbos'; 1843 m. iszlawė 'Kningelę apie žinias Draugystės nusiturėjimo'; 1846 m. iszleidė 'Gywatas didžiųjų karwaidū, Kornėlijans Nepoto lotyniszškai rasztytas; tolika 'pasakas Phedro'; taip-gi 'Dainas žiamaičiu pagal žodžių dainininku iszrasztytas' (pirmas pėdelis), kur patilpo 111 dainu, nors newiswō yra žmonių dainos'; 1847 m. jis apgarsino 'Pamokymā apie auginimą tabako' ir 'Parodymā kaip apynius auginti pagal naujuju prityrimu, kokius apskelbė teutoniszškai B. A. Grunards'; 1848 m. jis iszleidė 'B cziū kningelę' (pagal Settegwatā); 1849 m. iszėjo 'Ugnies kningelė arba trumpas pamokslas, kas žmonėms werau

daryti puolasi pirm ugnies, ugniai pasidarius' etc.; 'Pamokslas apie sodnus arba daigynus waisingu medziu' (pagal J. H. Zigra), ir 'Pamokymas, kaip rinkti medines seklas'. Prieto wiso 1845 m. iszėjo 'Budus senowės lietuwiu kalnė nu ir žiamaitėziu'. O pagal suraszę Daukanto isz 1857 m luko rankraszeziuose, kaip paduodu E. Wolteris, szitte jo weikalai: 1. Palangos Petras, 2. Apie auginimą girės; 3. Gaspadorius; 4. Lietuwiszkas elementorius; 5. Justinaus Historiarum iszguldymas; 6. Pasakojimas apie weikalus lietuwiu tantos senowėje, parasztytas 1850 m., 7. Žiamaitiszka istorija; 8. Rubinaczio Peluzės gywenimas (pagal J. H. Ciupę). Motote, kiek truso tas wyras padėjo dėl lietuwiu raszydamas!

Taip Daukantui Petropilėje besidarbuojant, atwyko in Petropilę kaipo mokintojas prie dwasiszku akadėmijos kn. M. Walanczauskas, kurs ten perbuwo no 1840-1845 m. Jan tuomet Daukantas kurste Walanczauską, idant tirtu dėl lietuwiu apszwietimo. 1850 m. Walanczauskas, Žiamaitijos wyskupu likęs, pakwietė Daukantą wykti pas sawę i Warnius dėl smagesnio darbsztumo ant lietuwyštės lauko, ir Walanczauskas žadėjo Daukantui mokėti algos 200 rublu ant meta už jo trusą dėl tėwynės, o taip-gi apgarsinti jo istoriją Lietuwos. Bet weikiu Warniose wyskupas Daukantą apskunkino bergždiniais darbais: skaitymu apakusiam kuningui Kodanitu kasdien po 3 adynas, raszymu lenkiszka žiamaitiszko žodyno, perraszymu lenkiszka prancuziszko žodyno; Daukantas pati Walanczauską iszmokino ezion wokiszkos kalbos, taip kad tas galėjo Kurszą lauky damas susiszneketi su katadikas wokieczyiais. Neilgrukus wyskupas algą sumažino Daukantui iki 150 rublu. Nesutikimas tarp abieju prasidėjo, ir parėjo taip toli, kad wyskupas nedawė nei arklų nawažiuoti pas gydytoją serganczią Daukantui. Po penkiu metu buwimo Warniose Daukantas pėsziąs ir sargalingas traukė i Swinlaiki ieszkodamas prieglundos pas Petrą Smuglewycziu, o isz ezia po kėlu metu jis persikėlė pas sawo draugą kn. Agnotą Waiszwilą in Papilę, Szanlu paw. Czion burnis tarp Daukanto ir Walanczausko, kurs jau buwo prigesęs, wėl isiliepsnojo ir Daukantas wyskupui per gromatas iszmetinėjo, kad per ji wisiszka jisai nuplikęs ir sawo istorijos neatspausdinęs, už ką wyskupas ji bjauriai iszkolojo (wadindamas 'etryku' ir tt.). Isz tiesu Daukantas ant pabaigos sawo gywenimo labai subėdnėjo: kaip jis sawo testamente raszo, jo tuitas neneszė nei 100 rublu, jeigu nerokuotum jo kningynės*). Užėjus maisztmecziu 1863 m., kn. Waiszwilą wyresnybė iszweždino i Szwenczionis, Wilniaus rėd., ir Daukantas likęs be gėlobėjo didžiausiam warge gyweni ir mirė 24 d. lapkriczio 1864 m. ant ranku tik ką sugryžusio kn. Waiszwilo. Daukantas buwo žmogus blaiwus, juodbruwis, ant senatwės i kuprą isimetęs ir nukoręs, widutinio stnomens. Jis sawo dila pamekle nesyki igriebdawo tamsunas taip, kad jie nežinodawo, kur dingti; už tai daugelis artiregiu žmoni ir spangu kuningu baisiau jo nekentė. 1884 m. kn. Waiszwilas, didis Daukanto drangas, pastatė ant jo kapo akmenini paminklą su kryžiumi, apaczioje kurio yra ranka, turinti plunksną, su užraszu: „Ateiwi! minėk saw, jog ezion palaidotas Simanas Daukantas, pirmas isz tarp mokintu wyru raszytojas senowės weikalu Lietuwos, Žiamaitijos, kaip ir kitu naudingu kningelu. - Jis per sawo gywenimą, it wargo pelė, be palaubos trinsėjo wienatiniai žiamaitiszka raszyti dėlei naudos wientancziu. — Gimė 1793 m. 28 d. spalinio m. Mirė 1864 m. 24 d. lapkriczio. — Isztark: Wieszpatie! duok jam atilsi amžiną. — Szi akmeni užrito palaidojęs jo kuną klebonas Papilės kuningas Waiszwilas". T. b. d.

*) Wolteris raszo, kad Daukantas mirdamas palikęs „kapitolą piningais"; tai wisai netiesa, kadagi jis neisten-gė Zawadzkiui nei 64 rublus skotos užmokėti, ko praszo-mas Walanczauskas nepadarė. Apie paliktą jo „rankiu auksiniu ir sidabrinu pingu" mau neteko žiniu rasti taip suraszu paties Daukanto. O daugybę nuoraszu, padarytu Liet. Metrikoje ir isz kningynės buwus o marszałkos gro-wo Platerio, asz gawau no kn. Waiszwilo Žagarėje 1882 m. Wolteris taip-gi nežinė ar teisiai twirtina, kad kuningai nenorientieje „užsiimti dwasiszku darbu" iszkrimtę Daukantą isz Warniu, nės Daukanto gromatos i Walanczauską raszytos nesuteikia tame jokios szwiesos.

CĒLIBATAS (BEPATYSTĖ) KUNINGU.

Nei praskuta ant gawos nei paszwentiniimai neįstengia numarinti kuninguose „žmogiszkas silpnības", kaip žmonės paiku budu wadina ap-sireiszkimus prigimtu pageidimu. Czion galėtu pagelbėti jei bent tik iszpildymas anu žadžiu Jė-zaus: „nekurie yra apipjausyti, kurie patys sawę apipjausė dangaus karalystės dėlei" — kaip tai ir padarė kn. Origenes (185-254 m.), no sawės atindamas wyriszkumą; wienok wėlaus ir jisai pats rokawo tai buwus paklydimu jaunystės. Mat ganta nedaugiaus paguodoja paszwentintą ku-ningu kuną kaip kožną kitą gywuliszka organiz-mą, ir su juomi kowoja už sawo tiesą.

O reikatuose nutildymo lytėpio pageidimo kuningai moka saw atpildą padaryti už neturėji-mą moteries, „kaip banda jauceziu — sakant žo-džiais Klemenso VI-to — dukdami ant žmoniū karwiu".

Tuos kuningus wadina 'szwentasis' Bernhar-das „łapėmis"; kurios gadina wyndaržį wieszpa-ties ir prisiturėjimą laiku tiktai kaipo uždangą gėdos ir gostumo, no kuriu jau persergėjęs esąs apasztašas Petras. „Reikia, sako jis tolaus, buti galwiju, idant nepatėmyti, jog atsidaro durys dėl wisu piktadėjyseziu, jeigu atmesime įstatymiszka moterystę".

Jog bažnycziai labiausiai rupėjo, idant ku-ningai waiku neturėtu, kuriems galėtu sawo tur-tus palikti, tai parodo bažnytinis susirinkimas, laikytas Londone arkiwyskupo Jono isz Tours 1278 m. Ten wiename isz sutarimu skaitome: „Kadagi goslybė daugeriopai apgėdina kunin-giszka stoną, labiausiai kada pareina iki gimdy-mui waiku, tai mės sutartyje įsakome, idant klė-rikai, o labiausiai szwentuose paszwentiniuose esantieje, nepasidrąsintu szį ar tą testamente užraszyti waikams sawo, kuriuos kuningystėje pradėjo su sugulowėmis. Tokia tėwonystė turi tekti bažnycziai užraszancziujo".

Waisiumi bepatystės buwo wisatinis goslin-gumas kuningu.

Rathėrius isz Weronos, gywenęsis pradžioje X-to szimtmecziu, skundžiasi: „O! kaip netikusi yra wisa gauja praskustgalwiu, nės tarp ju nerasi nei wieno, kuris nebutu swetimmoteriu ar sodo-mytu".

Priė tokiu aplinkybiu pasitaikė, kad daugelis kriksczioniu pradėjo abejoti, ar tinka tai, ką jie laikė už szwencziausią, „kommuniją", priimi-nėti isz taip suteptu ranku.

Ant tokio užklausimo popėziūs Nikalėjus I atsakė: „Nėkas, nors jis labai butu suteptas, ne-gali sutepti szwentus sakramentus, kurie apwato

wisus bjaurum as. Saulės spindulys, eidamas per kloakus ir užkaborius, dėl to tik negali susitępę buti. Per tai tegul bus kuningas nors ir bjauriausias, jis negali sutepti tai, kas szwenta". Isz to nuraminanczio atsakymo ir pritinkancziai parinkto prilyginimo galime jau matyti, kad kuningai popėžiu paciziam gana pasmirdę buwo!

Damiani sawo kningoje „Liber Gomorrhianus" paduoda ludną wyzdį isz begėdiszko gywnimo kuningu. Ten jis apgailistauja ir aprasz ju kekszawimą, ju neprigimtą narsztą, labiausiai gi ju sodomitybę, ju goslybawimąsi su jaunikai cziais ir waikais, ju bjaurojimąsi su gywulais, gosztą kuningu ir zokoninku sawytarpe, su ju spawėdotiniuis, ir priweda, kaip tokie draugai piktadėjai, idant tolaus galėtu bristi nudėmėsu ba trukdymo, wieni kitiems spawėdėje atleidžia nusikaltimus.

Damiani sawo užsidėgime priesz sugułowes kuningu tankiai darosi juokdaringu, ir jo sznekinimas tuju yra isz tikro nawatnas. „Tuomi tarpu asz jus sznekinu, jus brangmenėlės kuningu, jus priwytolinės szetonu; jus iszmetatas rojaus, jus nnodas dwasiu, kardas dusziu, wiłko pienas dėl geriancziju, apipena dėl walgancziuju, szaltinis nudėmiu, paguuda ant piktadaryscziu. Jus, sakau, kalbinu, jus pasilinksminojimo namai seno prieszininko, jus upucziai, pelėdos, sziksno sparniai, wilikės, siurbėlės, kurios be palaubos wis daugiaus ir daugiaus geidziate. Tai-gi atekite ir klausykitesi, jus kekszės, sugułowės, paglamžėlės, jus szudina duobė riebiu kiaulu, jus atilsio paktodė newalywu dwasiu, jus nympos, seirėnos, raganos, kurwos, ir kokie ten kiti keikimo žodžiai nebutu, kokius jums galima butu duoti. — Nės jus esate walgiu szėtono, paskirtos į liepsnas amžinojo myric. Jumis penisi welnias, kaip pajieszkomu penu, ir tunka no gauo jusu wesztumo. Jus esate iszpuolis papykio ir apmudo diewo, paliktas ant sudo dienos. Jus esate piktos sarduos, kuriu kruwini nasrai trokszta tiktai žmogiszko krauju, harpyjos, kurios wasnoja aplink auką wieszpaties ir wagia, ir kurios smarķaudamos praryja tuos, kurie diewui yra paszwęsti. — Asz jus gana pritikliai wadincziau ir lewėmis, kurios pagal budą giriniu žwėriu szsziausziate sawo karczius ir sugniauziate neat-sargius žmones ant ju prapulties kruwinuose apglėbimuose. Jus esate Seirėnos ir Charybdos, nės jus, apgawingai gražius giedojimus užtrauk-damos, parengiate neiszwengtiną ųaiwodužį. Jus esate siuntanti angiu weislė, jus per sawo narsztą goslybės nužudote Kristų, kuris yra gałwa kuningu".

Angliszkoji kuningija įpatingai atsižymino sawo paleistuwystėmis, ir garbės dėlei popėžius turėjo atwiri priesz tai pasistengti. Synodoje Londone (1125 m.) už tai po gresme atėmimo misziu tapė uždrausta kuningams drauge gywn-ti su moterymis. Popėžiaus legatas, kardinoas Jonas isz Krėmos, turėjo daug darbo, iki perėjo tokia nutarmė, bet... dar wakare tą paczią dieną, kada jam tai pasisekė, užtiko jį patį su parda-winga merga. Jis gana begėdiszškai teisinosi sakydamas, kad jis esasz tiktai apdraudėju ku-ningu.

Wyskupas Kanulpas isz Durham, wadinamas Flambard arba Passalaberer, bene tik paleistu-wingiausias kuningas buwo ant szwiato. Jis gy-weno taip kaip turku sułtonas. Gražios mergos, iki nuogai iszrengtos, jam walgant pylė wyną, o idant wisumet turėti piningu dėl taip paleistu-wingo gywnimo, jis spawėdė ir grėbė sawo dw-siszkas augintines aweles.

Prancuzijoje kuningai beweik taip pat gywo no kaip Anglijoje.

Arkiwyskupas mėsto Bordeaux žaikė tikrą razbaininku gaują, kurią jis siųsdawo dėl sawo pelno į „kelones". Sykį jis atwyko su minia pasi-leidusiu mergu ir waikijozu į klosztorių 'szwento' Eparchijaus, czion gėrė ir swawalojo per 3 dienas ir ant gało iszkelawo namon, wisai apgrėbęs ir apnuoginęs klosztorių. „Jo kitas piktadėjystes minėti uždraudžia gėdingumas", raszo popežius Innocentus III sawo gromatose.

Menadžerijoje prisiartinti prie druto beždžion-ku patino dėl moteriszkės nebuwo taip paojinga, kaip buti arti kuningo. Kuningai, per dienas tinginiaudami, tik sawo waidintuwę kaitindawo jautriais waizdais ir apie nėką kitą nemislyjo, kaip tiktai idant nutildytu sawo smalszczius pagei-dimus. Atsitikimai, kur kuningai per priewartą gėdino moteris, labai nereti buwo ir yra.

Sodomitybė ir waiku darkymas buwo wisai paprastu daigtu tarp kuningu ir tai jau no sė-niausiu gadyniu kiłkszczioniszkos bažnyczios, kę nutarinės bažnytiuiu susirinkimu patwirtina.

Isz to, kas pasakyta, jau yra aiszku, kad wyskupai tankiausiai buwo dėl kuningu wado-wais nedorybėse, nors žinoma newisi taip bjauriai elgėsi, kaip wyskupas Henrikis isz Luttikos, kuris zokoninkę turėjo už sugulėją ir sawo darže žaikė pilningą harema, ir kuris gyrėsi per 22 mėnesiu padaręs 14 sunu.

Prie tokiu aplinkybiu žmonės džiaugdawosi, jeigu tokiems bažnyczios tekiams (bulams) buwo pawelyta žaikyti sugułowes, jeib tik ju moterys ir dukterys buti be paojaus. O fryzai taip toli padėjo, kad jie nekentė nei wieno kuningo, kuris neturėjo sugułowės. T. b. d.

LIKIMAS ŽMOGAUS ANT ŽIAMĖS.

(Tąsa.) *Prietikis darbo, prie kupitoko.* Naujaga-dyniszkas „darbininkiszkas klausimas" atsirado po įtekme triju daigtu: 1. pramonės (indūstrijos) pasikėlimas apreiszkė trukumus draugijos suda-wadyjime, į akis puořancziu budu; 2. atsiradimas draugijos moksłu iszaiszkino veikimą gamtinu neatmainingu įstatymu draugijoje ir musdienius prietikius esant prigimta iszeiga permainingu priežaszcziu ir prigulincziu no žmogaus walės; 3. žmoniszkos idėjos, iszřankstytos XVIII szimtime-tyje, iszaiszkino, kad žmonių paszaukimu turi buti walnybė apsiszwietimo ir naudojimas waisiu sawo darbo, ir kad laimė mažumos, pasiremianti ant wargu ir newalės didumos, nėra doriszka. Prieg tam prisidėjo isztyrinėjimas esybės tiesiu ir walstijos: istoriszškai tiesai neatsako gamtinė, o istoriszškai walstijai (Szillerio 'Nothstaat) — wal-stija ant pamato lygtiesybės wisu ukėsu.

namas
leistu-
is gy-
ergos,
yng, o
leistu-
dwa-
gywe-
tiką
sawo
pasiv-
vento
3 die-
rėbės
jystes
vežius
lžion-
jinga,
lienas
dawo
slyjo,
ugei-
warta
wisai
o se-
s, ką
kad
vado-
bjaui-
tikos,
darže
er 22
wosi,
buwo
terys
o toli
kuris
jaga-
rado
rijos)
uda-
imas
tiniu
ninus
ingu
s; 3.
tme-
turi
aišiu
iantū
zka-
su ir
tė, o
wal-

Polytikos vyrų rupinasi išlaikyti valstiją su jos sūdykštėmis įrengimais, o kapitolistai (pri- žakomi kunigijos) stengiasi pratęsti buvį, ku- riam jie naudoja „neapmokėtą darbą“ dirban- cziosios luomos. Tokiu būdu susitraukė ryšiai tarp darbininku iš vienos pusės, ir kapitolistu bei polytikos vyrų iš kitos, ir darbininkai drau- guasi tarp savęs, geisdami apsiszwesti ir įgyti žmonišką buvį.

Ewolucija, kaip wisur gamtoje, taip pat ap- sireiszkia ir draugijoje. Kapitofas iszuaikina individualizšką darbą, padėdamas j tojo wietą wisuomeni, lygumai taip pat kaip kad priwa- tizškas turtas yra praszalinamas per kapitolis- tizšką privatiinį turtą, kuris pareina isz hežimo swetimo, wafnu busiduodanczio darbo. Bet ir ezia negafas. Kapitolistas kapitolistai smaugia „Szita eksproprijacija nusiduoda per weikiną įgymiu įstatymu kapitolistizškos iszdarbystos, per koncentraciją kapitofu. Wienas kapitolistas užmasza daugelį. Ranka rankan su ta koncent- racija arba eksproprijacija daugelo kapitolistu per mažmeną iszsitaiso sudarbystiuis pawidafas iszdarbiawimo kassyk atganczame lupsnyje, sąžininga technologizška wartonė moksłu, wisati- ni sutartas isz draugės apdirbimas žiamės, per- mainymas įrankiu darbo j tiktai isz draugės pasiu- naudojamus pranais darbo, ir paczėdu (sueko- nominimas) wisu iszdarbystos įrankiu per ju war- t nę kaipo isz draugės pasiuaduojamu įtasu isz- darbystos sukabinto, wisuomenizško darbo. Su wienwal pasimažinancziu skaitiuni kapitofu di- džiana, kurie wisus pežnus isz to persmainymo pasisawina ir monopolizuoja, auga dydis wargo, priespaudos, nuwergimo, nužiaminimo, apgrėbi- mo, bet taip-gi sziauszimasi twinstanczios ir me- kanizmu paties kapitolistizško iszdarbiawimo pamokintos, suwienytos ir orgauizuotos darbinin- ku klasos. Monopolis kapitofu pasidaro ryzniu iszdarbiawimo, kuris su ir po juomi buwo pražy- dės. Koncentracija įrankiu iszdarbystos ir apwi- satinimas darbo pasiekia punktą, kur nebesu- puofa su kapitolistizšku taksztu. Tas piyszta. Adyna kapitolistinio privatizško turto iszmusza. No pasisawintoju tampa atimamas turtas, karį jie buwo pasisawinę. — Kapitolistizškas iszdarbia- wimas ir pasisawinimas, tai-gi kapitolistizškas privatizškas turtas, yra pirma negacija indivi- dualizško, ant sawo darbo įsteigto privatizško turto. Negacija kapitolistizškos produkcijos pasidaro per ją paczią, su neiszwengtinumu gam- tinio įwyksnio. Tai yra negacija negacijos. Szit- toji wėl atgrąžina individualizšką turtą, bet ant pamato įgyjimu kapitolistizškoje gadynėje, ant sądarbystos wafnu darbininku ir ju wisuomeninio waldymo žiamės ir darbu pacziū patiektu įrankiu iszdarbystos”. (Marx.)

TAUTYBĖ IR KATALIKYSTĖ.

Sziądien tankiai galima yra iszgirsti szitoki žmonių sznekiesi: „Lietuwa be katalikizško tikėjimo — butu be jokios organizacijos ir užmirsztu sawo kalbą. Netik pat- tikėjimas, bet ir fanatizmas yra pagirtinas kaipo atsiremi- mas priesz prieszginius, kurie stengiasi wisa syla isznai- kinti katalikystę, o katalikystę sziane laike yra stipriausiu

pamatu lietuwystės. Jeigu dabar sugriutu katalikystė, su- griutu ir lietuwystė su ja drauge. Žmonės butu kosmopo- lytai, netikėlai ir lengwiai duotu sawę pawersti i kitą tautą. Kas dabar yra prieszingas katalikystei, tas naikins ir lietu- wystę. Žmones neturi jokio pajautimo tautystės, jie žinosi tik są katalikais; mažai yra tokiu, kurie jiems žodžiu auszkina apie tautystę ir jos reikalus; kningos žinoma ge- riausiai pamokintu, bet i Lietuwą su didelu wargu jos at- eina”... Prisižiūrėkime arcziaus tokiam sznekiesiui, ar jis nėra supelėjęs ir wienai luomai laimės welyjantis, po prie- danga welyjimo laimės tautystei?

Pirmas klausimas yra: ko wertas yra tikėjimas, karsz- tas tikėjimas, fanatizmas? Jeigu mės pažiurėsime i istoriją, tuoju rasime jo waisius. Sztai Inkwizicija nužudė dau- giaus kaip 100000 žmonių Szpanijoje per keloliką metu, ir tai „dėl didesnės garbės diewo”; o kur aukos kituose krasz- tuose?! Deginimai raganu, žyniu, burtininku ir kitu žmo- niu, kuriuos pats tikėjimas buwo i aklybę pagramzdiņes, kasztawo žmonijai gywascziu iki 11 milijonu!! Pridėkiamė ezion kaukintinius mokslo, anuos vyrus, kurie stengėsi szwietą isz tikėjimizško apjekimo iszrauti ir atwesti žmones ant tukrojo kelo, wienus sudegintus, kitus kitaip žudytus! Atsiminkiamė ir anu wisokiu perdėjimu krikszczioniu no pirmuju amžiu iki musu gadynei, iszplaukusiu isz tikėji- mizško apswaugulo, kuris ardydamas žmonių kunizškas pajiegas per pastninkus, pustelninkystę, wafną kankini- mę ir tt., atwedė i dwasiszką artiregystę ir užmarszti die- wizsko prisakymo sawę mylėti lygiai kaip ir artimą! Prieg- tau atsiminkiamė, kiek Europoje žmonių buwo neiszdar- bingu, paskendusiu tinginystėje, o siurbiancziu saw maistą ir užlaikymą no sumažėjusio skaitlaus darbininku, pa- gramzdintu nežinėje ir wargnose be galo! Pagal waisius galime pažinti naudą tikėjimo, aklo tikėjimo. O pažiurėjus in tuos ir kitus waisius jo plaukai ant galwos sziausziasi isz- nusiminimo, kaip tai žmogus sawo apjekime toli pareiti galėjol... Netik tikėjime fanatizmas padare iszpustyjimus žmoniųje, bet fanatizmas ir polytikoje negeresniu pasiro- dė: juk tik per fanatizmą galėjo iktuolaik iszsilaiykiti pri- spaudimas wienos luomos per kitą, juk tik dėl žmonių fa- natizmo galima yra ir sziądien persekinėti skelbėjus walny- bės myriop! — Ir kuomi kitu buwo fanatizmas Lietuwoje, jeigu ne liga wedanczia musu tautą i pražuwimą! Pažwelg- kite i anuos pulkus dawatku, jau isz proto iszėjusiu ir apie uėką daugiaus nesirupinancziu kaip tik apie poterius, ap- leidziancziu sawo giminę, o prisziszliejancziu paleistuwystėje prie kuningu... Dirstelkite, koks žmonių tamsumas, ne- mokslumas ir panėkinimas mokslo, apszwieczianczio dwasę ir ją galwinanczio!... Atsiminkite wisu piktadėjyscziu pareinancziu isz aklo tikėjimo, kad ir arsziausią nudėtą kuningas gali per spawėdę nuprausti no piktadėjo sielos, o suprasite, dėlko tankiai iwyksta wagystės, žmogžudystos ir daug kitoku paleistuwyscziu po szita tikėjimizška prie- danga! Juk pats pawyskupė Baranauskas mokina, kad kitatikis arba ir netikis neturi rasti jokios paszelpos nei mylestybos nei meilės pas katalikus!! Kas-gi dar galėtu bnti taip appekęs, kad nematytu, jog toks karsztas ir aklas tikėjimas weda žmones i bedugnę pražuti, wisas tautu dwa- siszškas ir kunizškas syla ir wisą tautu organizaciją nukreip- damas ant nenaudingos ir paojingos dirwos.

O katalikystė ar buwo kuomet ir kur nors parama tau- tystės; ar tautystė kėlėsi isz katalikystės? Butu atbulumas taip mislyti! Katalikystė pati yra idėja nekenczianti tau- tystės, ji kosmopolytiszka sawo pamate. Katalikystė ne- žiuri i tautas, o tik i žmonių prilinkimą prie jos. Iki kata- likystė turėjo drutas szaknis Europoje, nei Prancuzija nei

Wokietija nei Lenkija ir tt. nepažinojo tautystės. Tautystė atsirado su galyne, kada žmonės ėmė savo kalboje pagedauti mokslo, rasztu. Mokslininkams graiku pabėgus no turku, inimaneziu Konstantinopoli 1453 m., ir atgaiwinus Italijoje meilę graikiszkos literaturos, podraug užgemant literaturoms tautu Europos, angti pradėjo ir idėja tautybės. Tą idėją padrutino reformacija, skelbdama, jog žmonės savo kalboje turi skartyti bibliją ir laikyti diemaldystę, o insigywenti jai pagelbėjo iszradimas kningaspaudytės, per ką kningos atpigo ir bėdniems pasidarė priemamos. Dėlto tai be prisidėjimo katalikystės, o ir priesz jos linkėjimus, tautystė Europoje insikerėjo, pasiplatino; dėlto tautystė gali ir buti iszlnikoma be katalikystės. Czion bus žingeidu priminti, kad katalikystė nupuldino, o ne iszkėlė tautas; taip, galingos Szpanjos macė likosi suardyta per tikėjimiszką apswaigimą szpanu; Lenkija prapuolė dėlto, kad katalikystė ėmė waržyti, spausti ir persekioti kitatikystę. Suprasime pagal tai, dėlko sziądien Italija, Prancuzija kratosi no jungo katalikystės: jeigu mat tauta turi žydėti, tai ir walnybė negali buti siaurinama per katalikystę. Juk pati Airija, taip fanatizme nunirusi, ėmė busti ir stiebtiesi priesz rymiszkąji Molochą.

Katalikystė netik tautybės neprilaukė ir tautu negelbėjo, bet pumatą tautu buwio ji paardo platinama aklybę žmoniui. Juk sziądien wisur ant szwieto katalikiszkos walstijos žiamiaus stowi pramonėje, moksluose ir dorėje negu walstijos su walnybe tikėjimo arba ir be jojo. Kur rasi tokią iszdarbystą kaip Anglijoje ir Suwienuotose Walstijose? o tai wienok yra žiamės nekatalikiszkos! Mokslai klesti protestoniszkoje Wokietijoje, Anglijoje, Prancuzijoje, kuri nusikratė no fanatizmo, ir kyła Italijoje, kuri atėmė no popėžians žiamę ir kuri apasztaliszką sostą taip prislėgė, jog Leonas XIII ketina isz Rymo begti. Wisokie iszradimai, taip labai sutrupinanti ir palengwinanti žmogaus darbą, parėjo isz žiamiu nekatalikiszku. Kur rasi tiek kuningu ir zokoninku kaip Belgijoje ir Ekwadore? o ir tamsumas bei nuwergimas žmoniui ten eina prietaikmiui daugumai ilgakwerniu...

Tautystės atrama buwo ir yra apszwietimas, mokslas, aprupinimas ekonomiszkuai polytikiszku reikalu žmoniui, surisztu wiena praeite, papratimais, kiltimi, kulba ir tt. Už tai mokslams žengiant prieszakyn, tauta ir tautybė kelasi i gaiwumą, nors katalikystė to ir newelytu. Iktuolauk juk ir Lietuwos kuningai tinginiawo, apie mokslumą žmoniui nesirupino, o newat jų nemokslume regėjo sawo stono iszganymą ir katalikystės weszlu pasisekimą. Jeigu sziądien kuningai sukruto, tai priežastis randasi ne katalikystėje: kaip reformacijai kelantiesi katalikiszki Lietuwos kuningai griebėsi už plunksnos, idant apdrausti žmones no walnamislybės ir troszkimo walnybės, taip sziądien platinantiesi mokslams be kuningu prisidėjimo ir einant sunkyn katalikiszku kuningu iszsilaikymui, krupterėjo ir sudrebėjo lizdas kuningu Lietuwos ir jie isz paskutines umgi szokosi priesz rasztu platinimo nebewien tikėjimiszku, bet žada (nors prižadų pagal sawo budą nepildo) ši bei tą darysę ir dėl mokslo, nors žinoma ant jų kurpalaus užtraukto. Dėl laimės žmoniui nėra paojinga moksliszkoji netikystė arba walnatikystė, nės ji mezgasi kruwon su noru walnybės ir troszkimu aplaiminimo wisu žmoniui: paojinga-gi yra a k l o j i katalikystė, kuri žino ir pažysta tik laimę wieno stono — kuningu. Per 500 metu wieszpatavimo katalikystės Lietuwoje, lieruwinkai susilaukė polytikiszkos werguwės, nutautimo, baudžiawu, dwasiszko sumernėjimo ir doriszko nupuolimo, kurs sziądien wisur waidinasi tarp lietuwiu. Wienok perėjo gadyuė dwasiszko

šnaudulo ir tikėjimiszko apswaigulo ir tarp lietuwiu; kas nas mato, kad tolaus taip buti neturi nei negali, kaip buw iktuolauk. Wisi iszmanesni žmonės jau iziuri, kad dėl tautu wisu szwieto, o drange ir dėl Lietuwos yra wienos tikras drangas ir pagelbininkas — ne popėžius Ryme, ne caras Petrapilėje, ne cėsoriai Berlyne — o tik mokslas ir w a l n y b ė ! Per mokslą pareisime ir i walnybę, jeigu tik susiprasime, jog jau gana patamsiuose fanatizmo gubnėjome!

Kuoksztis.

BALTIMORE. Neužpykkite ant manęs, mieli skaltytojai, už tai, kad asz, nebudamas augsztmokslawyras ir neturėdamas atsiekiamo gabumo, pasidrasinu prasznekti ir sawo tikrus brolus lietuwininkus. Berots asz atidengdamas teisybę, tarpe daugelo musu brolu baltimorieziu užspėnysiu didelę neapikantą, wienok asz, budamas tikru lietuwininku, mylėdamas teisybę ir wisą tą, kas yra apszwienio, netekau kantrylės ilginus žiurėti i mus wientauzems wieni kitus su apkwaitinimu prisigundinėjančius.

No pat pradžios ikurimo „Susiwienyjimo wisu lietuwininku Amerikoje jau keletas wyru: k. a. K. Žalęginis ir W. Bielys, tapę sukaltinti per setojus tamsybes: D. Berkaušką, kuris dabar Mahanoy Cityje ėmė iszdawinėti protedinanęzią 'Saulę' ir J. Pauksztį, iszduotoją 'Wienybės' su ju patarėjais pradėję užpuldinėti tai ant Susiwienyjimo tai ant L. Balsu, net iki sziai dienas nepasilauja. Prie jų dwieju prisidėjo ir M. Oberaitis. Tasu, pirmiaus rodęsi tikru tėwynamiu, bet dabar kokios mislies tapė, niekas diewas žino! Priežastimi jo nusikreipimu no teisingo kelo yra noras garbės, kurios jis pats neistengė užsipelnyti. Mutai, Oberaitis, nedėldieniais norėdamas apeiti wisur pat lietuwininkus, kur tik yra koks sugėrimas jam už dyką neprispėdamo atėti ant susirinkimu kuopos, reikalauš Susiwienyjimo, o kad jis pumatė, jog suprantantieji namie isz susiwienyjimo labai stropiai darbuojasi jospi, tai jis (Oberaitis) tada persipylė piktumu ir isz užwydėjimo darbuojams reikale Susiwienyjimo griebėsi pakrikdinti Baltimorės Susiwienyjimo kuopą.

Užsidėjas Baltimorėje lietuwiszkai parapijai, Oberaitis su sawo draugais tikėjosi atėjus pagubiam laikui, bet kuopos keuku nėko negalėjo; daugumas, pasiklausę tokiu nesikalbiu tik gardžini nusijuokė. Kuopa gi Baltimorėje laukosi ir lukysiesi. O, brolyczad! kurie taip abejingi panindote darbe dėl sawo tėwynes ir tautos, apsisaugokite, idant neapturėtumėte gėdos ant wisados wisoje žmonijoje. Broilai, mieli lietuwininkai, nejeszkokame garbės, kokios sawo darbais užsipelnyti negalime; tik tai apszistokame pakawę, o eikime wisi isz wien prie darbo dėl tėwynės mūsų Lietuwos. Gaiļu, labai gaiļu, kad dar daugumas musu brolu neatbanda isz taip sunkaus snudurio. Berots Liet. Balsas klabina i kožuas lietuwiszkas duris ir kwieozia kabaną wieną lietuwininką prie darbo dėl tėwynės. Sziai neseniai buwo atsiszaukimas i kuopas Susiwienyjimo ir minėtas apie prisiatinimą seimo. Kodėl-gi, broilai, iksziuolaukituose mėstuose taip nesirupinate apie sawo kuopu stoną ir siuntimą delegatu i seimą duoti žinoti komitetui iszspėdymo. Mēs Baltimorėje lietuwininkai, prigulint ejię prie Susiwienyjimo, norint ši metą turėjome kuopai labai paojingą, wienok atstowėjome ant wietos ir laikomėsi stipriai. Truupame laikę padarysime su irinkimą ir no sawo kuopos mēs isz Baltimorės atsiusime delegatą i seimą.

Kazyz Kirszenas.

SHAMOKIN PA. Padnodu wisu žinion tai, kaip sielgė musu mēste klebonas leuku Klonowski su wieno žmogumi: lenkas anglukasėjas likosi sužeistu, ir jo lip

persi
skatil
skola
pasim
jis už
bėla
karw
czia
stebu
pusak
kad d
S
riawi
terija
I
sija t
kuni
pumo
welyt
„sėji
N
Wi-lu
trank
no ga
no S:
guspa
žinią
I
Paryž
nės u
pina
u. R
C
tiekia
laiwe
kelon
nepat
uo W
jis wi
V
pileje
aut i
žinou
to nė
S
ukės:
Žmor
jie tu
parla
nės t
puski
nės p
idant
na sa
yra g
pabri
Alber
draug
spnau
listis:
kia n
carije
u. mi
Ar d
sawo

persitęsę keletą mėnesių, taip kad tas nabagas pasiliko be skatiko ir neturėjo iš ko apmokėti ganytoją savo dūszios, skola užsiwilko per kelis mėnesius, ant galo parėjo reikalas pasimatymo su kuningu. Klonowskis jam iszmetinėjo, kad jis užmiršo apmokėti kuningą, o kada tas teisinosi savo beda, kuningas tarė: „girdėjan, kad tu turi dar wieną karwę; ar negalėjai ją pardawęs su manimi atsisteisti?“ Kur čia broliszkoji meile, kurią skelbe Kristus? Asz labai stebinosi isz apjekimo bėduu žmoniu, wienok jie teisybę pusakytį saw neduoda; tai-gi ką galima yra gelbėti? matyti, kad diawas pats yra ant ja užleidęs tokią aklybę... W. R.

SZENANDORYJE ir aplinkėse labai pasiplatino widuriawimū ligos: cholera infantum, cholera morbus ir Dysenterija. Daug waika mirszia.

P. Garlaukas isz Shamokin neseniau czion laikė misiją tarp lenku, ir nurodė, jog tikėjimas pagal mokinimū kuningu yra wisai nesutiklus su dwase biblijos. Bet jo pamokslas buvo per daug wienpusiszkas, ir dėlto nepadarė welytinis ispaudos ant klansytoju, kuriu tuli labai pyko už „sėjimą naujo mokslo, o ardamą katalikystės“.

Neseniau isz Europos atwykęs Marczius Newulis isz Wilugiriu Punsko parap., atsizymino koloji-nusi ir einikio traukimū; ant galo 3 mėnesius gywenęs pas Kieli, pasiwogė no gaspalcziaus dziegorėli wertą 18 dor. ir no wieno waikino \$ 20 o no kito \$ 25 ir ką tas per 3 mėnesius iszlawė ant gaspados ir maisto už ji. Kas apie wages baweinę duos žinią i rėdystę, gaus gerą atpildą.

PRANCUZIJA. Tartas Rothszioldo, mirusio 1874 m. Paryziuje, isznesze 1000 franku, o wisos Rothszioldu giminės aplink 5000 milijonu franku. Ju kapitolas pasidawėjo pnia per mažians kaip kas 15 metu! Taip rokuojant 1800 m. Rothszioldu jau turės turto in 10000 milijonu franku!

Oraldawystėje žinomū du prancuzu, Jovis ir Arėne, tiekiasi perlėkti per Atlantiszką Didžiamari sawo orinėje laiwelėje 'Le Horlu'. Meteorologas Faye jiems newelyja kelonę pradėti isz Katakū, Wencuėlloje, kadagi wėjai butu nepataikus, o isz Naujorko, kada cziau patejina tėkmė oro no Wencuėlos: isz czia kelonė patektu 3 dienas; o ant galo jis wisai atkalbina no tokios paingos kelonės.

WOKIETIJOS cėsorius Wilus II, aplankęs carą Fetrapilėje ir Oskarą, Szwedijos karalu, Stokholme, iszwažiawo ant aplanku pas karalu Danijos. Mieris tu aplanku nėra žinomas, wienok dėl darbininku ir dėl nuspaustu tautu isz to nėko gero nepareis.

SZWICARIJA yra tikrai dēmokratiszka walstija; ten ukėsnai, nežiurint i ju turtus ir padėjimą, turi lygias tiesas. Žmonės iszsirenka wyresnybę waldžios, sado ir walscziaus; jie turi tiesą priwelyti istatymus, o istatymai, perėję per parlamentą, eina ant galutinio užtwirtinimo žmoniu. Žmonės turi tiesą atstatyti netikusius urėdininkus, patys saw paskiria mokėtinus mokesczius. Pasidarę istatymus žmonės patys prižiuri (arba nors turi tiesą ant to) urėdininkus, idant iszpildytu juos. Szwicarija wienwal gerina ir tobulina sawo irėdnes. — Ekonomiszkas padėjimas ten beweik yra geresnis negu kitur Europoje; ten yra geri istatymai dėl pabriu [juos parengė 1885 m. miršis Bleuler drauge su Albertu Lange]; wisose darbo szakose randasi amatinės draugystės, rozerwinė kasa ir draugystė Gruetli su 14000 sanariu. Diduma darbininkiszku draugyszciu turi socialiszką programą, dėlto ir socialiszka partija kaipo tokia nėra labai pasiplatinusi. Yra patėmytina, kad Szwicarijoje dirba socialiszkoje dwasėje dangelis kuningu, k. a. miršas Bleuler, Wirth, Locher, miršis Meyer ir kiti. Ar dywai, kad prie tokiu aplinkybiu szwicarai puikauja sawo tauta. Tai yra paweikslas dėl kitu tautu.

LIETUWOJE aplink Biržius ir Szėmbergi žmonės gyvena labai gerai, labai daug wienkiemiu tarpmiszkoše. Bet tarp hetuwin yra czionai labai daug latwiu, kurie turėdami tuojau už Niamunėlo Kurszą, nelabai mokinas lietuwiszka bet tankiai priwercia lietuwius mesti sawo kalbą ir mokintiesi latwiszka. Wienok isz wienos pusės turtingesniejie apjuokti ir pasznekinati lietuwiszka, meta lenkiszką kalbą, o puslatwini mokosi wėl lietuwiszka. Tokiu budu katrie pirma mažai tekalbėjo lietuwiszka, pasirodo dabar stipriais lietuwiais ir apjuokia wirszum kitus užmirszsius jau kalbėti. Nors ir menkai kurstant, isz ano kraszto pasidarys twirta Lietuwa, nebijanti nei sulatwinimo no kaimynu, nei sulenkinimo no Biržiu Galicijonu t. e. Tiszkaus užwadū. Antrapus ten dar tebegywuoja stipriai Kalwinai. Kaip kam užaina mislelė, kad tuos kalwinus sujudinti ir pradėti reformą musu kraszto... **UOĖA.**

Wisos kuopos Susiwienyjimo yra užpraszomos, idant pasirupintu tuomi tarpu iszrinkti delegatus i seimą, kuris szi metą pagal sutarmę bus laikomas Pittstone Pa. Diena seimawojimo bus weikiai praneszta. Kuopos tegul delegatams sawo paduoda wisokius sawo užmanymus dėl naudos Susiwienyjimo. *Wisatinis sekretorius susiwienyjimo.*

Užmokejo už L. Batsą: W. Rutkauskas \$ 1, J. Szimanskis \$ 1, J. Katwaitis \$ 1, J. Grikiėtis \$ 3.

Lietuwinkai! žiurėkite, regėkite musu dideli baigia-mą jau iszpardawimą puikiausiu drapanu dėl wyru ir waiku už mažesnę prekę ne kaip kasztuoja padarymas! Nepraleiskite progos, kur galite užczėdvti 50 centu ant dorėlo. Paminkite wietą! **M. ROHRHEIMER**, drapanu ir skrybėlu kupezis, No. 11 N. MAIN ST. Shenandoah Pa. Perdėtinis: W. A. Engel. Ateikite!

RAULYNAS NEWULIS Szenandoryje taiso dziegorėlus ir gali labai gerai pataisyti; už pataisymą ranczyjasi ant 2 metu, o jei kas butu isz jo pataisymo nekantantas, tai pertaiso dykai. Taiso 25 centais pigiaus ne kaip pas angłus. Wieta: No. 122 S. Main ulyczia, Shenandoah Pa.

ŽMONĖS! LIETUWIAI! ŽMONĖS!
Wiskas parsiduoda ko pigiausiai, nės i du mėnesiu uždėsiu pabriką, kur dirbs 40 ar 50 kraucziau. Kur kraucziai ima už aptaisą \$ 20, asz lygiai toki pat parduodu už \$ 12. Pirkkite no manęs isz pirmos rankos, ir uždarbi saw pasilaikykite — nės kiti kupeziai no manęs perka taworą. Atidarykite akis, ir eikite wiską pirkti ir drapanas ir skrybėles ir guminius czebatus ir wiską tiktai pas

Refowicz

10 S. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

DRAPANOS!

Pigiausia wieta dėl pirkimo!

Mės parduodame wasarinius taworus už labai numazintą įprekę. Dabar yra laikas dėl pigaus pirkimo.

NUDEREJIMO DIENA

KOŽNA UTARNINKA.

MORRIS APPLEBAUM

6 S. SHAMOKIN ST. SHAMOKIN PA.

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa
yra vyriausias ir seniasias agentas dėl ispirkimo no ug
nies ir dėl apsergėjimo gywasczio; reprezentawoja geriaus
ias ir didžiausias kompanijas. Lietuwinkai norėdami
apsisergėti no gywasczio ir no ugnies ateikite pas manę,
ir to jus nepasigailėsite.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWĖ WYNO, LIKIERIU, CIGARU.

Taip-gi atų parduodu kegėmis.
Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortomis.
NORTH MAIN STREET, SHENANDOAH PA

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA

ant JARDIN st., artymais Coal st.
Laikau szaucziszka dirbtuwę ir siuwu ant orderio c. e. batus
ir czewerykus kaip dėl didelu taip ir dėl waku; priimu
nesziotą apawą dėl suloj ymo. Pigiaus darau ne kaip wisi
Szenandorio szaucziai. Ateikite pas manę, brolai lietawi
ninkai, o džiaugsitėsi ilgai dewėdami mano darytą ap
awalą.

Dr. J. W. McCauley

DAKTARAS & CHIRURGAS,

ant EAST OAK ST., SHENANDOAH Pa.
arti Operos Namų; buwėsis d-ro Shadle' office.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA
Wisatinis AGENTAS dėl Hamburgo ir Brēmės garlaiwinu
kompaniju; laiwakortės už pigiausią prokę. Taip-gi siun
cziu piningus i Europą, duodu dang rublu už mažai do
relu. Užeikite pas manę, o neapsigau ite.

Thomas Slattery,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS

PIGIAUSIAS MIESTE.

Turiu naujo taworo ant \$ 5000 wertybės ir par
duodu už tiek, kiek jis kasztuoja pabrūke.
Dėl snlopymo priimu pagal reikalą.
Namuose Beddels Brick, skersai paczto
W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

K. BAULYNAITIS IR S. ZDANAWYCZIA

uždėjome kraucziszka kromą, ir padarome wisokias de
panas kuo geriausiai. Brolai lietuwinkai isz apliabe
užeikite pažiūrėti; turime wisokiu gatunkų materiju
iszsirinkimo no \$ 9 iki \$ 30. *Darbas pirmos klasos!*
Raszant gromatų adresas: L. B. 507.

W. CENTRE ST. MAHANOEY CITY, PA

L. GOLDIN,

Warszawinius aptaisus su liemeniais wisokiu gatunku
palaidinius, geriausius Szenandoryje, kur pardawiau
\$ 12. dabar parduodu už \$ 9; surdotus su liemeniais, su
skwernais parduodu dabar pigiaus ar: už \$ 13. Dėl waku
no 4 iki 13 metu aptaisus už pusantro dorėlo. O kelnie
placziaus i galus ir neplacziaus, ką pirma puko už pu
penku, dabar už pusketwirtho dor. Jei taworas nepatiks
permainysiu ar piningus atgal gražinsiu. Parduodu sūp
beles, dziegorečius ir tt. Ženkias skersai ulyczios, numers
stowi ant lango. Neineikite i kitą kromą, kaip tik po N.

11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA

KRAUCZISZKAS KROMAS

JONO MIEŁDAŽIO.

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom mados.
prekia (czenia) yra nuderiana; drapanos ant orderio
Drangyseziu drapanas galima gauti wisokios mados. Wis
aptaisus yra padaromas geriausiai.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH PA

PIGIAUSIAS KROMAS

10 lapu geru spūtku 10 c. 1 balti drobiniai mar
szkiniai 25 c. 1 wilnonė skepetaitė ant kakto 10 c.
6 peilai ir szakutės 50 c. 6 peilai ir szakutės su
battonis rankenomis \$ 1.50 Mėsininko peilis 10
c. 6 prasti peilai ir szakutės 25 c. 5 dėzūtės
gero szwakso 5 c. Labai geri gražūs czeweryki
50 c. ir daugiau Moteriu ožio skuros czewery
kai \$ 1.50 4 pakelai adatu 10 c. Plienines spū
kos dėl ptauku už 3 tuzinus 5 c. Szwaksas de
pecziaus 5 c. 6 bryzai muižo 10 c. Sztuota 10 c.
Makolėlis barzdinis 5. 25 konwertai 5. 24 kaus
kai popėros 5 c. Szepetys dėl gatwos 10 c. Dėl
dėl drapanu 10 c. o dėl czebatu 15 c. dėl gra
tandimo britwu 25 c. Pustuzinis atopku su gum
10 c. Tuzinas lazurko 10 c. 12 tuzinu guzik
dėl marszkiniu 5 c. Tuzinas kauliniu seguziu
5 c. Maszinaitė dėl traukimo prapiu, dėl pjow
mostikto, dėl atidarymo dėziu ir gatandymo per
lu 5 c. Pjuklas didelis 50 c. Krabė dėl gra
50 c. Kirwukas 25 c. Kujis 15 c. Replės 5
Mėtriszka miera 10 c. Kaftas 15 c. ir daugiau
Szrubsukys 25 c. Isztankus weidrodis 25 c.
Gražtelis 8 c. Ragažė 5 c. ir daugiau Rėmas
plusziniai 5 10 25 ir 50 c. Sieminiai rėmai 25
50 c. Kwepatu bonka 5 iki 25 c. Pjuklas mes
pjaustyti 50 iki 100 c. Didelės sztoro kningos
iki 50 c. 12 mažu kningueziu dėl kupezystės
iki 25 c. Szepetys isz gražios wietos 25 c.

NOVELTY STORE

MAIN ULYCZIA

SHENANDOAH PA